

Nacka kommun

Granskning av kommunens miljöarbete
inom ramen för ”Miljösmart kommun”

**Building a better
working world**

Innehållsförteckning

Sammanfattande bedömning och rekommendationer.....	1
1. Inledning.....	3
1.1. Bakgrund.....	3
1.2. Syfte och revisionsfrågor.....	4
1.3. Ansvariga nämnder/styrelser.....	4
1.4. Metod.....	4
1.5. Avgränsning.....	4
2. Revisionskriterier.....	4
3. Styrning och ansvarsfördelning.....	6
3.1. Ansvarsfördelning och organisering.....	6
3.2. Kommunstyrelsens styrning och uppsikt av miljöarbetet.....	6
3.3. Agenda 2030.....	9
3.4. Iakttagelser från intervjuer.....	10
3.5. Bedömning.....	11
4. Miljöarbete.....	12
4.1. Organisering av miljöarbetet.....	12
4.2. Aktiviteter för att säkra klimatmåluppfyllelse.....	12
4.3. Koldioxidbudget 2020–2040.....	13
4.4. Jämförande statistik från Kolada.....	15
4.5. Iakttagelser från intervjuer.....	16
4.6. Bedömning.....	16
5. Kontroll, uppföljning och åtgärder.....	17
5.1. Iakttagelser vid intervjuer.....	19
5.2. Bedömning.....	19
6. Svar på revisionsfrågor.....	19
Källförteckning.....	22

Sammanfattande bedömning och rekommendationer

På uppdrag av de förtroendevalda revisorerna har EY genomfört en granskning av kommunens miljöarbete. Syftet med granskningen är att bedöma om kommunstyrelsen, dess miljöutskott, stadsutvecklingsutskott samt miljö- och stadsbyggnadsnämnden säkerställt en ändamålsenlig process för att nå målet att helt fasa ut fossilenergi från kommunens egen verksamhet och om detta arbete genomförs med tillräcklig intern kontroll och transparens i samarbetet med övriga nämnder. Syftet är även att beskriva hur kommunstyrelsen samordnar kommunens klimatarbete och har uppsikt över aktiviteter och effekter samt bedöma om det är ändamålsenligt.

- Det säkerställs delvis en ändamålsenlig process för att helt fasa ut fossilenergi från kommunens egen verksamhet. Arbetet har kommit en bit på väg men den kommunala verksamheten kommer inte att vara helt fossilfri 2022. De ytterligare åtgärder som erfordras för att uppnå detta är inte definierade. För att uppnå målet krävs därför fortsatt arbete och troligen riktade resurser.
- Kommunstyrelsen får kontinuerligt ta del av information rörande miljöarbetet även om informationen och analys av effekterna av arbetet är otillräckliga, i synnerhet denna del erfordrar mer aktiv uppföljning och styrning. Vi noterar att miljöprogrammets indikatorer redovisas utan någon analys kopplat till utfallet. Det är svårt för beslutsfattare att utifrån utfallet av indikatorerna avgöra hur väl kommunen presterar i förhållande till målnivåerna samt om åtgärder behöver vidtas.
- Det genomförs aktiviteter i kommunen som bedöms vara i linje med målet. Vi har däremot noterat att det inte fastställs konkreta åtgärder som ska genomföras inom kommunens verksamheter i Miljöprogrammet.
- Miljöprogrammet är välkänt inom kommunen och att miljöarbetet utgår från programmet. Vi ser en tydlig koppling till Agenda 2030 i miljöprogrammet men efterlyser spårbarheten i Mål och budget samt att nämnderna visar vilka mål de prioriterar och hur de följer upp dem.

”Miljösmart kommun” ingår i bilaga 7 till Mål och budget 2022 och kommunfullmäktige har som ett särskilt beslut valt att notera bilagan. Det ligger inte inom ramen för denna granskning att värdera formuleringen men då det under pågående granskning upplevts tvetydigheter kring hur denna notering, och därmed hela bilagan, ska uppfattas bör kommunstyrelsen förtydliga bilagens status som antingen målstyrande eller som angivande av en ambitionsnivå.

Vi rekommenderar kommunstyrelsen, miljöutskott och stadsutvecklingsutskott samt miljö- och stadsbyggnadsnämnden att

- ▶ Säkerställa att miljöarbetet bedrivs ändamålsenligt utifrån den egna ambitionen
- ▶ Säkerställa en tillräcklig analys av effekterna från genomförda åtgärder som möjliggör en aktiv och proaktiv styrning
- ▶ Omhänderta resultatet av koldioxidbudgeten i form av en handlingsplan
- ▶ Säkra implementeringen av Agenda 2030 i verksamheternas planeringsarbete för att öka spårbarhet och styrning
- ▶ Fortsätta genomföra aktiviteter som främjar målet om en fossilfri verksamhet Säkra att samtliga verksamheter känner ett genomförandeansvar för målen och uppdragen i Miljöprogrammet

1. Inledning

1.1. Bakgrund

Kommunfullmäktige har i mål och budget 2022, bilaga 7 "Alliansens politiska inriktning 2019–2022", pekat ut fyra huvuduppgifter för mandatperioden, dessa är:

1. "Stadsbyggande i takt med medborgare och miljö"
2. "Miljösmart kommun"
3. "Fler jobb och snabb etablering"
4. "Ekonomi i balans och effektiv styrning"

Om punkten 2 "Miljösmart kommun" har fullmäktige uttryckt bland annat följande:

*"Klimatförändringarna kommer att påverka oss och Nacka kommun ska göra vad man kan för att dra sitt strå till stacken för att både stoppa stigande medeltemperaturer och minska belastningen på miljön. **Förbränningen av fossila bränslen måste minska drastiskt. Målet är ett helt fossilfritt samhälle.**"*

*"**Nacka ska helt fasa ut fossilenergi från sin egen verksamhet.** Kommunen kan bidra genom höga ambitioner och tuffa miljökrav i stadsbyggande, energiförsörjning, trafik och upphandlingar."*

"I de delar som omfattar kommunens verksamheter ska Agenda 2030's mål beaktas i den fortsatta planeringen. Nacka kommuns ambitiösa miljöprogram ska under mandatperioden vara ett levande dokument som justeras och förändras efter omvärldsförändringar, internationella överenskommelser, ny lagstiftning, ny forskning, ökad kunskap och ny teknik".
"Kommunstyrelsens nyinrättade miljöutskott övertar tidigare miljömålskommitténs arbete med uppföljning och fortsatt arbete med miljömål och miljöprogram och ska arbeta med övergripande, strategiska och långsiktiga miljö- och klimatfrågor. Kommunens samlade miljö- och klimatambitioner samlas i en gemensam strategi under 2019."

Bilaga 7 är rubricerad "Alliansens politiska inriktning 2019 – 2022" och kommunfullmäktige har i Mål och budget för 2022 under rubrik "Förslag till särskilda beslut" punkt 2 formulerat "Kommunfullmäktige noterar Majoritetsprogram för 2019–2022 enligt bilaga 7." Ordvalet kan öppna för tolkning av vad beslutet egentligen avser. Då bilaga 7 ingår i Mål och budget är vår tolkning att fullmäktigs notering under särskilda beslut innebär att bilagan ska ha styrande verkan. Som framgår ovan uttrycker bilagan två med kraft styrande formuleringar: Målet är ett helt fossilfritt samhälle och Nacka ska helt fasa ut fossilenergi från sin egen verksamhet. Dessa är förpliktigande uttryck som bedöms vara gällande som en del av Mål och budget 2022.

Revisorerna har genomfört en fördjupad granskning med fokus på huvuduppgift nr 2 "Miljösmart kommun".

1.2. Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att bedöma om kommunstyrelsen, dess miljöutskott, stadsutvecklingsutskott samt miljö- och stadsbyggnadsnämnden säkerställt en ändamålsenlig process för att nå **målet att helt fasa ut fossilenergi från kommunens egen verksamhet** och om detta arbete genomförs med tillräcklig intern kontroll och transparens i samarbetet med övriga nämnder. Syftet är även att beskriva hur kommunstyrelsen samordnar kommunens klimatarbete och har uppsikt över aktiviteter och effekter samt bedöma om det är ändamålsenligt.

I granskningen besvaras följande revisionsfrågor:

- ▶ Hur bedriver kommunstyrelsen styrning av utvecklingen för att stoppa stigande medeltemperaturer och minska belastningen på miljön?
- ▶ Har kommunstyrelsen, dess miljöutskott, stadsutvecklingsutskott samt miljö- och stadsbyggnadsnämnden en arbetsmetodik som bedöms resultera i att fullmäktiges mål uppnås under mandatperioden, alternativt senare? Om bedömningen är att målet inte uppnås, vilka faktorer är hindrande och vilka åtgärder planeras för att nå målet?
- ▶ Har genomförda aktiviteter och hittills uppnådda effekter främjat målet om fossilfri kommunal verksamhet?
- ▶ Har Agenda 2030 beaktats i kommunens planeringsprocesser?
- ▶ Är kommunens miljöprogram känt och tillämpat?
- ▶ Har kommunstyrelsen i sin samordnande roll en tillräcklig god intern kontroll samt uppsikt över klimat- och miljöarbetets aktiviteter och effekter?

1.3. Ansvariga nämnder/styrelser

Granskningen avser kommunstyrelsen, dess miljöutskott och stadsutvecklingsutskott samt miljö- och stadsbyggnadsnämnden.

1.4. Metod

Granskningen genomfördes genom dokumentstudier och intervjuer med chefer samt medarbetare. Intervjuer genomfördes även med presidierna i kommunstyrelsen och dess miljöutskott samt miljö- och stadsbyggnadsnämnden. Rapporten har kvalitetssäkrats av Mikael Sjölander (Auktoriserad och certifierad revisor) samt kompletterats med en fördjupad kvalitetssäkring avseende miljöfrågorna Outi Alestalo (Hållbarhetsrevisor).

1.5. Avgränsning

Begreppet "miljö" är omfattande och involverar fler olika faktorer, exempelvis biologisk mångfald, giffria miljöer och rent vatten. Inom ramen för granskningen fokuserar vi på kommunens målsättning om att bli en **fossilfri verksamhet i enlighet med "Miljösmart kommun"**. Vi noterar att kommunen bedriver ett miljöarbete inom flera områden men väljer att avgränsa granskningen till fossila faktorer.

2. Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som används i granskningen för analyser, slutsatser och bedömningar. Revisionskriterierna kan hämtas ifrån lagar och förarbeten eller interna regelverk, policyer och fullmäktigebeslut. I denna granskning utgörs de huvudsakliga revisionskriterierna av:

▶ **Kommunallagen**

Enligt kommunallagens 6 kap. 1§ ansvarar kommunstyrelsen för att leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter samt ha uppsikt över nämnders gemensamma verksamhet. Enligt 6§ ska nämnderna säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige bestämt. Nämnderna ska även se till att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett tillfredställande sätt.

▶ **Agenda 2030**

Agenda 2030 är FN:s 17 globala mål för en hållbar utveckling. Målen antogs av FN:s medlemsländer den 25 september 2015, däribland Sverige. I Nacka tog kommunfullmäktige beslut om implementering av Agenda 2030 den 15 juni 2020. Alla nämnder, enheter samt kommunens bolag ansvarar för måluppfyllelsen av Agenda 2030.

▶ **Miljöprogram**

Nackas *Miljöprogram 2016–2030* antogs av kommunfullmäktige 14 mars 2016. Nuvarande miljöprogram är uppdaterat och antaget januari 2021.

Syftet är att följa upp Nackas miljömål genom olika indikatorer med beslutade målnivåer. 2014 antog kommunfullmäktige sex lokala miljömål för Nacka kommun:

- ▶ Begränsad klimatpåverkan
- ▶ Frisk luft
- ▶ Giffri miljö
- ▶ Rent vatten
- ▶ God bebyggd miljö
- ▶ Rikt växt- och djurliv

Nämnderna ansvarar för att ta fram förslag på åtgärder som leder till miljömålsuppfyllelse inom respektive nämnds ansvarsområde. Det är kommunstyrelsen som ansvarar för miljöprogrammet men alla verksamheter i Nacka kommun ansvarar för måluppfyllelse. Miljöprogrammet följs upp årligen av kommunstyrelsen i samband med kommunens årsredovisning.

▶ **Strategi, miljö- och klimatambitioner i stadsutvecklingen**

Den 17 juni 2019 antogs *Strategin för miljö- och klimatambitioner i stadsutvecklingen* i Nacka och började gälla 1 januari 2020. Syftet är att samla kommunens ambition gällande miljö- och klimatarbetet i stadsutvecklingen. Det finns sex strategiska inriktningar:

- ▶ Tillgängliga och utvecklade park- och naturområden
- ▶ Hållbart resande och mobilitet
- ▶ Energieffektivt, attraktivt och sunt byggande
- ▶ Hållbar hantering av vatten i bebyggelsen
- ▶ Hållbar avfallshantering och återbruk
- ▶ Anpassning till framtida klimat

Strategin omfattar alla stadsbyggnadsprojekt. Kommunens representanter tillsammans med byggherren ska i inledningsskedet av varje nytt projekt som omfattas av strategin ta fram projektspecifika ambitionsnivåer för varje strategisk inriktning. De ska även ta fram konkreta åtgärder som kan uppfylla ambitionerna. Kommunstyrelsen har ansvar för nödvändiga revideringar i strategin och ska årligen följa upp denna. Till strategin finns en tillhörande genomförandeplan där strategins inriktningar och process för uppföljning preciseras.

► **Översiktsplan**

Översiktsplanen för Nacka innehåller kommunens syn på en långsiktig och hållbar utveckling. Planen redovisar visioner, utmaningar och mål, stadsbyggnadsstrategier och konkreta åtgärder för genomförandet. Översiktsplanen för Nacka kommun antogs i juni 2012 av kommunfullmäktige. Kommunfullmäktige antog en revidering av översiktsplanen – "Hållbar framtid i Nacka" – den 21 maj 2018. Kommunstyrelsen har politiskt ansvar för översiktsplanen.

3. Styrning och ansvarsfördelning

3.1. Ansvarsfördelning och organisering

Kommunstyrelsen har två roller, en som egen nämnd och en med kommunövergripande ansvar. I det övergripande ansvaret leder, samordnar och övervakar kommunstyrelsen kommunens samlade verksamhet.

Som egen nämnd ansvarar de över arbetsgivarfrågor, näringslivspolitik, fastighetsfrågor och markpolitik, exploateringsverksamhet, god livsmiljö och långsiktigt hållbar utveckling samt frågor som rör trygghet och säkerhet. Kommunstyrelsen ansvarar för miljöprogrammet samt har politiskt ansvar för översiktsplanen. Det ligger även flera utskott under kommunstyrelsen: arbetsutskottet, verksamhetsutskottet, stadsutvecklingsutskottet samt miljöutskottet.

Miljöutskottet bereder och beslutar i ärenden om kommunens övergripande miljöarbete. Utskottet har till uppgift att samordna, utveckla, följa upp och synliggöra kommunens miljöarbete. Miljöutskottet ansvarar även för samordningen, uppföljningen och utvecklingen av Nackas miljöprogram 2016–2030.

Stadsutvecklingsutskottet bereder och beslutar i ärenden om stadsplanering, fastighetsfrågor, exploatering, tunnelbanans utbyggnad till Nacka, större infrastrukturella projekt samt centrumutveckling.

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden ansvarar för myndighets- och huvudmannauppgifter inom samhällsbyggnads- och miljöområdet. Nämnden ska fullgöra de uppgifter som åligger byggnadsnämnd/kommunal nämnd enligt plan- och bygglagen, miljöbalken och livsmedelslagen.

3.2. Kommunstyrelsens styrning och uppsikt av miljöarbetet

► **Mål och budget 2022–2024**

I *Mål och budget 2022–2024* anges att Nacka kommun har fyra övergripande mål som gäller för all verksamhet:

- Maximalt värde för skattepengarna
- Bästa utveckling för alla
- Attraktiva livsmiljöer i hela Nacka
- Stark och balanserad tillväxt

Utifrån målen fastställer kommunfullmäktige nämndernas fokusområden för budgetperioden. Målen följs upp genom resultatindikatorer och redovisas för varje nämnd. Vi noterar att flera av de övergripande målen har ett hållbarhetsfokus och tangerar miljöperspektivet.

I tabellen nedan redovisar vi de mål och mått som fastställs i *Mål och budget 2022–2024* som vi bedömer har direkt bäring på att Nacka ska bli en fossilfri kommun.

Tabell 1. Utvalda mål och mått fossilfri kommun					
Nämnd	Övergripande mål	Fokusområde	Utvalda indikatorer	Utfall 2021	Mål 2022
KS – leda och samordna	Attraktiva livsmiljöer i hela Nacka	Säkerställa en aktiv strategisk planering för mark, bostäder, lokaler och anläggningar. Säkerställa att minst halva Nacka är grönt och att invånare har nära till olika grönområden och vatten.	Gångavstånd till friluftsområde (<1000m)	-	88%
			Utsläpp av växthusgaser per person (ton/person)	-	1,5
KS – egen nämnd	Attraktiva livsmiljöer i hela Nacka	Utveckla infrastruktur som bidrar till stadsutveckling och ökad framkomlighet. Tillhandahålla ändamålsenliga och kostnadseffektiva lokaler, bostäder och anläggningar med högt nyttjande, låg energiförbrukning i giffria och trygga miljöer.	Minskad klimatpåverkan i våra välfärdsfastigheter (energiförbrukning kWh/kvm)	-	120

I *Mål och budget 2022–2024* ges kommunstyrelsen ett särskilt uppdrag under 2022 gällande laddstolpar. Enligt budgeten pågår utbyggnaden av laddstolpar längs gator och allmänna platser vilket ska intensifieras under 2022. Kommunstyrelsen ska även bygga ut laddstolpar på lämplig kvartersmark, exempelvis skolor och idrottsanläggningar.

► Protokollgranskning 2021–2022

För att granska hur kommunstyrelsen styr och följer upp miljöarbetet har vi tagit del av kommunstyrelsens protokoll. Tabellen nedan redovisar hur kommunstyrelsen informerats respektive fattat beslut.

Tabell 2. Protokollgranskning kommunstyrelsen 2021 - 2022	
Typ av ärende	Beskrivning
2021-02-22	
Fyra framtidsfonder i Nacka, för utveckling, kompetens, trygghet och miljö	Kommunstyrelsen fattade beslut om att inrätta fyra framtidsfonder den 21 december 2020 i enlighet med politikerinitiativet - Inrätta 4 framtidsfonder i Nacka, för utveckling, kompetens, trygghet och miljö från den 6 oktober 2020. I ärendet beskrivs förslag till den praktiska hanteringen kring framtidsfonderna. Inrättandet av fonderna beslutas ytterst av kommunfullmäktige i samband med fastställande av årsbokslut i april 2021.
2021-05-10	
Uppföljning av översiktsplanens strategier 2020	Av Nacka kommuns översiktsplan "Hållbar framtid i Nacka" framgår att det i samband med årsbokslutet ska göras en uppföljning och redovisning av läget avseende dess mål och

	åtgärder. Kommunstyrelsen noterar enheten för strategisk stadsutvecklings redovisade uppföljning av översiktsplanens strategier 2020.
Ansökan om medlemskap i Viable Cities	Viable Cities är ett svenskt innovationsprogram med målsättningen att utveckla smarta och hållbara städer. Målet med programmet är att uppnå "klimatneutrala städer till 2030 med ett gott liv för alla inom planetens gränser". Kommunstyrelsen beslutar att Nacka kommun ansöker om medlemskap i Viable Cities.
Genomförandeplan för miljö- och klimatambitioner i stadsutvecklingen	Ett förslag till genomförandeplan har tagits fram som preciserar strategins inriktningar, process för genomförande samt uppföljning. Genomförandeplanen innehåller förslag på åtgärder och utgör en vägledning för projekten. Kommunstyrelsen noterar informationen.
Framtagande av en koldioxidbudget	För att klara Parisavtalets åtagande kan endast en begränsad mängd koldioxid släppas ut till atmosfären. Kommunstyrelsen beslutar att Nacka kommun upphandlar tjänsten för framtagande av en koldioxidbudget för kommunen.
Uppföljning av Nackas miljöprogram 2021	Kommunstyrelsen noterar informationen och överlämnar uppföljningen till samtliga nämnder. Nämnderna ska i mål och budgetarbetet redovisa vilka åtgärder de vidtar för att nå ambitionerna i miljöprogrammet.
2021-06-07	
Ny renhållningsordning för Nacka kommun	Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige antar en ny renhållningsordning. Förslaget till ny renhållningsordning/avfallsplan har tagits fram av natur- och trafiknämnden i samverkan med Nacka vatten och avfall AB.
Tilldelning av medel ur framtidsfonderna – tertial 1 2021	Kommunstyrelsen beslutar att tilldela medel om totalt 7 495 tkr ur framtidsfonderna avseende tertial 1 2021. 825 tkr tilldelas projektet "Fosforfällning i bastusjön" från Miljö- och klimatfonden.
2021-09-06	
Planera för en grönskande stad	Kommunstyrelsen noterar redovisningen av resultatet av det enhetsövergripande arbetet med de strategiska grönrådgivningarna samt ansvar och processer för att kunna förverkliga intentionerna bakom politikerinitiativet den 27 augusti 2018 "Planera för en grönskande stad".
Rapportering särskilda uppdrag inom fastighetsverksamheten	Kommunfullmäktige har i mål och budget för 2021 gett två särskilda uppdrag rörande fastighetsverksamheten. Ärendet utgör en statusrapportering av de två uppdragen. Uppdraget var dels att utreda förutsättningarna för solceller och laddstolpar på flera av kommunens fastigheter. Kommunstyrelsen noterar informationen till protokollet.
2021-11-29	
Samverkansöverenskommelse för energi- och klimatrådgivning 2022–2025	Nacka kommun har fått "Samverkansöverenskommelse för regionala energi- och klimatrådgivningen (EKR) i Stockholms län" med rekommendation om antagande från Storsthlm (bilaga 1) då nuvarande överenskommelse upphör efter 2021. Kommunstyrelsen ingår samverkansöverenskommelsen för Energi- och klimatrådgivning 2022–2025.
2022-02-07	
Koldioxidbudget Nacka kommun	Utifrån kommunstyrelsens beslut att kommunen skulle ta fram en koldioxidbudget (KFKS 2021/394) har Klimatsekretariatet i samarbete med Uppsala universitet arbetat fram en koldioxidbudget för Nacka kommun. Kommunstyrelsen noterar redovisningen till protokollet.

Tabellen ovan visar att kommunstyrelsen mestadels informerats snarare än via beslut aktivt styrt miljöarbetet.

3.3. Agenda 2030

I *Mål och budget 2019* uppdrogs kommunstyrelsen att se över hur Agenda 2030 hållbarhetsmål kan implementeras i Nacka. Redovisningen tydliggör att kommunen har rådighet att påverka inom alla 17 Agenda 2030 målområden. I juni 2020 togs beslut om implementering i kommunen. Det beslutades vidare att varje nämnd och verksamhet i kommunen ska identifiera vilka prioriterade mål och områden de ska fokusera på.

I *Prioriterade mål och områden för miljöutskottet utifrån Agenda 2030* anges att efter fullmäktiges beslut om att implementera Agenda 2030 fick miljöenheten i uppgift att identifiera och prioritera de globala mål och områden inom miljöutskottets ansvarsområde som mest effektivt bidrar till genomförandet av Agenda 2030. Utredningens slutsats var att Nackas miljöprogram delvis är i linje med delmål som återfinns i Agenda 2030 och de nyckeltal som presenteras i Kolada. Det bör dock noteras att några delmål i Agenda 2030 inte har koppling till mål och indikatorer i miljöprogrammet. Det beslutades om nio hållbarhetsmål från Agenda 2030 som miljöutskottet har rådighet över och kan påverka.

- ▶ Hälsa och välbefinnande
- ▶ Rent vatten
- ▶ Hållbar energi
- ▶ Hållbar industri, innovationer och infrastruktur
- ▶ Hållbara städer och samhällen
- ▶ Hållbar konsumtion och produktion
- ▶ Bekämpa klimatförändringar
- ▶ Hav och marina resurser
- ▶ Ekosystem och biologisk mångfald

I *Mål och budget 2022–2024* anges att arbetet med implementeringen av Agenda 2030 fortsätter under 2022. Agenda 2030 ska implementeras både på nämnd- samt kommunövergripandenivå, även bolagen omfattas. Vid granskning av budgeten för 2022 återfinns ingen tydlig koppling till Agenda 2030. Vid granskning av *kommunstyrelsens och miljö- och stadsbyggnadsnämndens internbudget 2022* noteras ingen direkt koppling till Agenda 2030.

I *Årsredovisningen 2021* presenteras en sammanställning över indikatorer från Kolada som kopplas till Agenda 2030. Sammanställningen redovisar utfallet för kommunen i förhållande till andra kommuner. Bedömningen redovisar inte huruvida utfallet i sig är ändamålsenligt endast hur det förhåller sig gentemot andra kommuner. Nedan presenteras ett exempel, kommunens utfall inom mål 13 - Bekämpa klimatförändringarna.

Mål 13 Bekämpa klimatförändringarna

Utsläpp till luft av växthusgaser totalt, ton CO ₂ -ekv/inv. ³	1,18 (2019)
Utsläpp till luft av växthusgaser totalt, ton CO ₂ -ekv	124 089 (2019)
Miljöbilar i kommunorganisationen, andel (%)	28,6 (2020)
Miljöbilar, andel av totalt antal bilar i det geografiska området, (%)	23,2 (2020)
Genomsnittlig körsträcka med personbil, mil/inv	636,5 (2020)

- Kommunen är bland de bästa 10 procenten bland kommuner (Bäst på att vara kommun)
- Kommunen är bland de sämsta 25 procenten bland kommuner
- Kommunen är bland de bästa 25 procenten bland kommuner
- Data eller jämförelser med andra kommunen saknas
- Kommunen är bland de mittersta 50 procenten bland kommuner

Bild från årsredovisning 2021

I *Miljöprogrammet* görs tydliga kopplingar till aktuella mål från Agenda 2030. De sex lokala miljömålen har kopplats till nio av Agenda 2030 hållbarhetsmål. Exempelvis kopplas målområdet "begränsad klimatpåverkan" i miljöprogrammet till agendamålen; Hållbar energi för alla, hållbar industri, innovationer och infrastruktur, hållbara städer och samhällen, hållbar konsumtion och produktion samt bekämpa klimatförändringarna.

Även *Strategin för miljö- och klimatambitioners strategiska inriktningar* har kopplingar till de globala målen i Agenda 2030. I genomförandeplanen redovisas vilka globala mål som kopplas till respektive strategisk inriktning. Totalt kopplas inriktningarna till nio av Agenda 2030 hållbarhetsmål.

3.4. Iakttagelser från intervjuer

Vid intervjuer framgår att kommunstyrelsen upplevs som aktiva i miljöarbetet. Fastställande av styrdokument ger tydliga signaler om att miljöarbetet är prioriterat inom kommunen. Det fattas politiska beslut i enlighet med miljöambitionen, exempelvis att Nacka kommun ansökte om medel i utlysningen "Klimatneutrala städer 2.0" som hålls samman av Viable cities samt framtagandet av koldioxidbudgeten. Intervjupersoner upplever att miljöprogrammet är välkänt inom kommunen.

Begreppet "Miljösmart kommun" anges fungera som en signal till verksamheten om att åtgärder inom klimat- och miljöarbetet uppmuntras. Intervjupersoner uttrycker att det inte finns en vedertagen beskrivning av begreppet "Miljösmart" utan det uppfattas som en vilja att agera innovativt mot klimatutmaningarna. Även om miljöfrågan är prioriterad och aktuell inom kommunen anges det finnas ett tydligt fokus på ekonomiska konsekvenser. Vid eventuella målkonflikter mellan ekonomi och miljö, inom exempelvis stadsbyggnad, anges ekonomin i projekten prioriteras bland annat eftersom miljöfaktorer är svåra att översätta i monetära termer, vilket kan riskera att prioritera ned miljöarbetet.

Intervjupersoner ser positivt på att kommunen beslutat om att implementera Agenda 2030 i sin verksamhet men påpekar att väldigt få arbetar aktivt med Agenda 2030 i dagsläget. Det anges pågå ett arbete med att implementera Agenda 2030 i kommunens styrsystem.

Vid intervjuer med ledamöter i berörda nämnder och utskott anges att det finns kommunövergripande samsyn på att miljö- och klimatfrågorna är viktiga. De politiska partierna skiljer sig dock i hur man önskar hantera och omhänderta vissa miljöfrågor.

Samtliga intervjupersoner är överens om att miljöarbetet är påbörjat och har gett viss effekt men att det fortsatt krävs stora ansträngningar för att helt omhänderta miljöfrågan.

3.5. Bedömning

Kommunstyrelsen styr miljöarbetet genom framtagandet av styrdokument. Styrdokumentet signalerar till förvaltningen att miljöarbetet är prioriterat och bör omhändertas. I mål och budget 2022 finns även fokus på hållbarhet och miljöfrågorna. I bilaga 7 "Alliansens politiska inriktning 2019–2022" fastställs målet om att bli en Miljösmart kommun och ett fossilfritt samhälle.

Vid protokollgranskning framgår att kommunstyrelsen beslutat om delaktighet i flera regionala samt nationella nätverk med fokus på hållbarhet. Vi gör dock bedömningen att kommunstyrelsen har mer uppsikt över verksamheten än aktiv styrning. Vi baserar den bedömningen på protokollgranskningen, se tabell 2, som visar att kommunstyrelsen kontinuerligt får ta del av information rörande miljöarbetet vilket även bekräftas vid intervjuer. Vår bedömning är sammanfattat att kommunstyrelsen bedriver viss styrning av utvecklingen för att stoppa stigande medeltemperaturer och minska belastningen på miljön.

Kommunstyrelsen har, som nämnts ovan, god insyn i miljöarbetet, styrelsen får regelbundet redogörelser samt uppföljningar av arbetet och har det övergripande ansvaret för flera av styrdokumentet som berör miljöarbetet. Det är mer komplicerat att avgöra huruvida kommunstyrelsen har god kännedom om effekterna av genomfört miljöarbete i förhållande till målsättningen om att bli en fossilfri kommun. Vi återkommer till den bedömningen i samband med uppföljning och återrapportering av miljöarbetet, avsnitt 5.

Det finns en medvetenhet inom kommunen att arbetet fortfarande behöver utvecklas och öka i omfattning då utmaningarna framgent är stora.

Ett hinder för samtliga kommuner i miljöarbetet är att kostnaderna för miljösmarta alternativ generellt är högre för verksamheten. Hållbarhetsarbetet skapar därav målkonflikter mellan ekonomi och miljö. Vår uppfattning är att Nacka kommun har fortsatt fokus på kostnadseffektivitet vilket kan ge en obalans eftersom nyttorna med miljösmarta alternativ är svåra att omsätta i ekonomiska termer. Det finns en tradition att styra på kostnader vilket kan medföra risk för att det vid målkonflikt mellan miljö och ekonomi blir tonvikt på kostnader. De nyttor som inte går att omsätta till ekonomiska termer måste i sådant fall bedömas utifrån andra variabler som ges samma tyngd som bokföringen, exempelvis genom nyttokalkylering gärna kopplat till effekthemtagning, eller nyttorealiserings. Sådana instrument har granskningen inte kunnat identifiera.

Vår bedömning är att miljöprogrammet är välkänt inom kommunen och att miljöarbetet i kommunen utgår från programmet. Det är ett levande dokument som revideras och följs upp årligen.

Emellertid är Agenda 2030 inte fullt ut implementerat i kommunens styrkedja och planeringsprocesser. Vi ser en tydlig koppling till Agenda 2030 i miljöprogrammet men efterlyser spårbarheten i Mål och budget samt att nämnderna visar vilka mål de prioriterar och hur de följer upp dem.

I Årsredovisningen för 2020 följs indikatorer för Agenda 2030 upp men vi saknar en analys kring utfallet. I Årsredovisningen för 2021 förekommer viss analys vilket vi ser positivt på. En mer fördjupad analys kring utfallet skulle däremot behövas för att förtroendevalda ska få tillräcklig information om effekterna av åtgärder.

För att Agenda 2030 ska ha en reell styrning över verksamheten krävs mer beaktning i planeringsprocesserna på samtliga nivåer av verksamheten. Det anges pågå ett aktivt arbete för att öka implementeringen vilket vi ser positivt på.

4. Miljöarbete

4.1. Organisering av miljöarbetet

Under miljö- och stadsbyggnadsnämnden och kommunstyrelsen finns miljöenheten. Miljöenheten är delvis ansvarig för kommunens miljöbevakning tillsammans med enheten för drift offentlig utemiljö. Miljöbevakningen är en del av uppföljningen av kommunens miljöprogram. Enheten består av ca trettio medarbetare som främst utgörs av miljö- och hälsoskyddsinspektörer samt livsmedelsinspektörer. Det finns även miljöplanerare som är knutna till varje stadsbyggnadsprojekt samt en miljöstrategisk resurs.

Under natur- och trafiknämnden och kommunstyrelsen finns enheten för bygg och anläggning samt enheten för drift – offentlig miljö. Dessa enheter ansvarar för att operativt implementera miljöperspektivet i verksamheten.

4.2. Aktiviteter för att säkra klimatmåluppfyllelse

I tabellen nedan redovisas ett urval av aktiviteter som är pågående inom kommunen vars syfte är att bland annat säkra ett fossilfritt samhälle. Informationen är hämtad från dokumentgranskning, intervjuer samt protokoll.

Tabell 3. Pågående aktiviteter för att säkra måluppfyllelse	
Område	Aktivitet
Gröna obligationer	Finansiera projekt med Nackas gröna obligationer. De investeringar som finansieras med Nackas gröna obligationer kommer enligt kommunen bidra till omvandlingen mot ett fossilfritt samhälle, minskade utsläpp av växthusgaser och en hållbar utveckling i Nacka.
Klimatneutrala Nacka	Nätverket "Klimatneutrala Nacka". Kommunstyrelsens miljöutskott startade under 2020 nätverket med syfte att dela erfarenheter mellan kommun och näringsliv.
Armaturer	Utbyte av utomhusarmaturer till LED-armaturer. Genom att Nacka kommun byter ut gatubelysningen till mer energisnåla alternativ, får lamporna en längre livslängd och minskar dessutom bytesfrekvensen, underhåll, transporter och uttjänta lampor.
Koldioxidbudget	En koldioxidbudget har tagits fram för Nacka kommun. Budgeten kartlägger kommunens totala utsläpp av koldioxid och beräknar takten utsläppen behöver minska för att bidra till att uppnå målen i Parisavtalet om högst 2 graders temperaturhöjning globalt.
Klimatkontrakt 2030 / Viable cities	Nacka kommun är en av 23 städer som medverkar. Satsningen Klimatneutrala städer 2030 med verktyget Klimatkontrakt 2030 är ett samarbete mellan städerna och fem myndigheter (Vinnova, Energimyndigheten, Formas, Tillväxtverket och Trafikverket) för att snabba på klimatomställningen. Utvecklingen av den nya stadsdelen Centrala Nacka är i fokus för projektet.

Utbyggnad av tunnelbanan till Nacka	Projektet utbyggnad av tunnelbanan är ett projekt som uppges både gynna stadsutvecklingen och miljöarbetet. Om fler invånare använder sig av kollektivtrafik framför bil minskar utsläppen av växthusgaser. Detta projekt beräknas dock inte vara färdigt förrän 2030.
Samordnad varudistribution	Ett pågående arbete i Nacka är samordnad varudistribution. Det är ett samarbete mellan Södertörnskommunerna som Nacka sedan 2020 ingår i. Syftet är att alla varor som ska till kommunal verksamhet först samordnas på en samlastningsterminal och därefter skickas ut via en optimerad rutt med lastbilar drivna på förnybara drivmedel. Genom att samordna leveranserna till kommunernas verksamheter har Södertörnskommunerna minskat koldioxidutsläppen med 90%.
Förmånscyklar	Kommunen erbjuder sina anställda förmånscyklar för att minska utsläppen. 880 medarbetare har beställt förmånscyklar sedan 2016.
Cykelstråket längs Värmdövägen har breddats och förbättrats	Statistik visar att cyklingen ökar stadigt. Under 2020 har antalet cyklister ökat med 11,9 procent jämfört med 2019. Ökningen kan även bero på pandemin.
Åtgärdsplan för fossilfria transporter i Nacka	För transportsektorn är målet att minska utsläppen från inrikestransporter, exklusive flyg, med 70 procent till år 2030 jämfört med år 2010 vilket åtgärdsplanen syftar till att främja. I rapporten redovisas nuläget i Nacka samt nya eller redan pågående åtgärder för att främja måluppfyllelsen.
Laddstolpar	Kommunen ska intensiviera arbetet med laddstolpar längs gator och allmänna platser samt bygga ut på lämplig kvartersmark, till exempel skolor och idrottsanläggningar.
Solceller	Kommunen ska installera nya solcellsanläggningar på byggnader i Nacka kommuns fastighetsbestånd. 8 miljoner kronor per år har avsatts de tre kommande åren.
Miljöstrategiskt arbete	2,0 miljoner kronor satsas i budgeten för 2022 för att öka fokus och resurser för klimatanpassning och miljöstrategisk kompetens samt behov att kommunicera inom området (KS och SLK).
Genomförandeplan för strategin för miljö- och klimatambitioner i stadsutvecklingen	Genomförandeplan för strategi för miljö- och klimatambitioner i stadsutvecklingen i Nacka. Syftet med genomförandeplanen är att förtydliga strategins genomförande. I genomförandeplanen presenteras exempel på åtgärder utifrån de ambitioner som formulerats i strategin.

4.3. Koldioxidbudget 2020–2040

Klimatledarskapsnoden har sammanställt en koldioxidbudget för Nacka kommun, rapporten färdigställdes november 2021. En koldioxidbudget beskriver den återstående mängd koldioxid som en kommun, region eller nation kan släppa ut i atmosfären med start ett visst årtal – för Nacka är detta 2020 – för att leva upp till Parisavtalets globala temperaturmål. Utsläppen som ingår i budgeten kommer från jordbruk, egen uppvärmning, avfall, arbetsmaskiner, industri, produktanvändning, inrikes transporter, el- och fjärrvärme och utrikes flyg och sjöfart.

I rapporten framgår att det geografiska området som omfattar Nacka kommun årligen måste minska de totala utsläppen med 16 procent för att hålla sig inom sin totala koldioxidbudget. Rapporten visar även att utsläppsminskningar är beroende av att åtgärder vidtas inom kommunorganisationen, i näringslivet samt bland kommunens invånare och de som är verksamma inom kommunen.

Under 2010–2019 har utsläppen inom *Inrikes transporter* och *Egen uppvärmning av bostäder* minskat svagt till måttligt. Övriga sektorer har hållit sig relativt konstanta, med undantag för *Utrikes flyg*, där utsläppen ökar.

I rapporten lyfts att utsläpp från andra varor och tjänster, vilket inte redovisas i rapporten, ökat markant sedan 1990-talet. Det uppges bland annat bero på ökad konsumtion av utländska varor.

Bilden nedan illustrerar historiska utsläpp 2010–2019, uppskattade utsläpp 2020, samt budgeterade utsläpp 2021–2040. Den vänstra Y-axeln visar utsläpp som procent av föregående år. Den högra y-axeln visar utsläppen i ton.

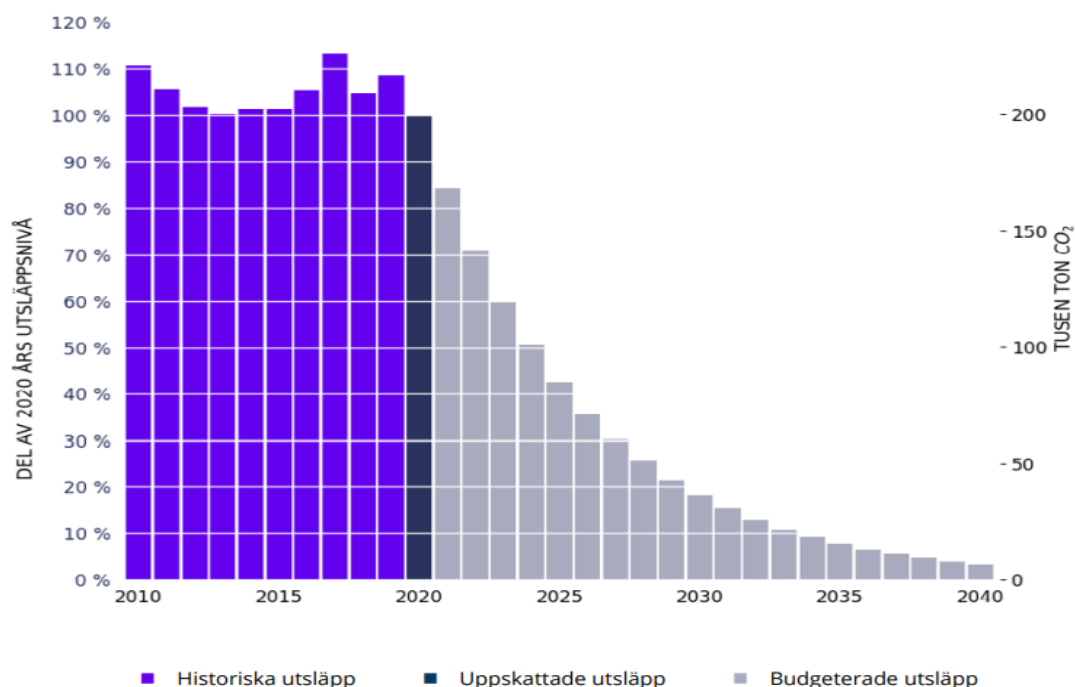

Bild från koldioxidbudgeten 2020–2040

Bilden nedan illustrerar hur utsläppen av koldioxid fördelar sig procentuellt mellan sektorerna för år 2019. Övriga sektorer saknar utsläpp i kommunen år 2019.

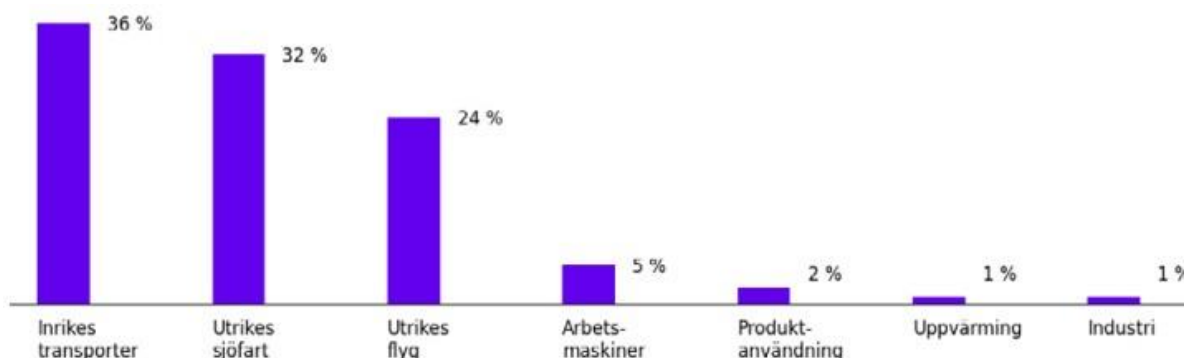

Bild från koldioxidbudgeten 2020–2040

4.4. Jämförande statistik från Kolada

Nedan jämförs kommunens Agenda 2030-arbete med liknande kommuner, utifrån kategorisering i Sveriges kommuner och regioners (SKR) databas Kolada. Urval utgörs av kommuner som av Kolada identifierats som liknande Nacka kommun på ett övergripande plan. Kommunerna har liknande förutsättningar gällande exempelvis storlek på befolkning, strukturkostnad och skattekraft.

Tabell 4. Statistik hämtad från Kolada		
Indikatorer	Kommun	2019
Miljöbilar i kommunorganisationen, andel (%) (-2020)	Alla kommuner (ovägt medel)	36,0
	Liknande kommuner övergripande ¹ , Nacka, 2019	51,8
	Nacka	44,4
Miljöbilar, andel av totalt antal bilar i det geografiska området, (%) (-2020)	Alla kommuner (ovägt medel)	13,2
	Liknande kommuner övergripande, Nacka, 2019	15,1
	Nacka	17,9
Utsläpp till luft av växthusgaser totalt, ton CO ₂ -ekv/inv.	Alla kommuner (ovägt medel)	6,73
	Liknande kommuner övergripande, Nacka, 2019	2,15
	Nacka	1,18
Fjärrvärmeproduktion av förnybara energikällor inom det geografiska området, andel (%)	Alla kommuner (ovägt medel)	91,3
	Liknande kommuner övergripande, Nacka, 2019	96,2
	Nacka	100

Av tabellen ovan kan vi se att Nacka kommun har en relativt hög andel miljöbilar i kommunorganisationen, utfallet är bättre än genomsnittet i Sverige men sämre jämfört med liknande kommuner.

¹ Ekerö, Huddinge, Kungsbacka, Lomma, Sollentuna, Täby och Vaxholm

Andelen miljöbilar totalt i kommunen är dock högre än både genomsnittet för alla kommuner samt för liknande kommuner. Gällande Nackas utsläpp av växthusgaser per invånare ligger de lägre än jämförbara kommuner och betydligt lägre än riksgenomsnittet. Även andelen fjärrvärmeproduktion av förnybara energikällor är bättre än både medelvärdet hos alla kommuner samt liknande kommuner.

4.5. Iakttagelser från intervjuer

Vid intervjuer anges att det pågår ett aktivt arbete i miljöfrågorna men att det återstår stora utmaningar för kommunen innan verksamheten är fossilfri. Det anges även att det nationella och globala miljöarbetet har stora effekter på det lokala arbetet. Om Sverige och EU fattar beslut om direktiv som främjar miljöarbetet gynnas även Nacka kommun av detta och möjligheten att uppnå en fossilfri verksamhet främjas.

Viss verksamhet anges ha svårt att ställa om sina transporter till fossilfria alternativ, exempelvis inom bygg och anläggning. Anledningen uppges vara att det inte finns fossilfria alternativ för byggtransporter. För att uppnå miljömålen arbetar bygg- och anläggning med hantering av massor och återanvändning av material.

Enheten för offentlig utemiljö är certifierade enligt Svensk Miljöbas. Det anges pågå ett arbete inom enheten med att byta ut fossildrivna bilar. Vid upphandling ställer enheten höga krav på hållbara transporter, framöver anges enheten kräva att utföraren använder förnybart bränsle.

Vid intervjuer anges att uppföljningen av upphandlade entreprenader är av stor vikt för att miljökraven som kommunen ställer i avtal efterlevs. Det anges vara ett område som kan utvecklas. En begränsning för kontroller av entreprenörer anges vara att det inte förekommer ändamålsenliga sätt att följa upp vissa ställda krav.

Miljöenheten fungerar som stöd till utförarverksamheterna. Det anges att det framöver kommer finnas en miljösamordnare i samtliga stadsutvecklingsprojekt, vilket intervjupersoner ser positivt på. Det uppges främja miljöperspektivet och öka kompetensen inom respektive projektgrupp.

Enligt intervjupersoner är hanteringen av skyfall och klimatanpassning aktuella områden som kommunen kommer fokusera mer på framöver.

4.6. Bedömning

Vår bedömning är att en helt fossilfri verksamhet inte kommer uppnås under mandatperioden 2019–2022. Samtliga intervjupersoner har samma uppfattning och anger att miljöarbetet är påbörjat men att stora utmaningar kvarstår. Det finns ett aktivt miljöarbete men kommunen behöver se över sina insatser för att säkra måluppfyllelsen av en fossilfri verksamhet. I jämförelse med andra kommuner arbetar Nacka ändamålsenligt med hållbarhetsfrågorna men utifrån Nackas mål matchar inte det faktiska miljöarbetet den fastställda nivån, en helt fossilfri verksamhet.

I avsnitt 4.2 ges en sammanställning av ett urval av aktiviteter som Nacka kommun arbetar med för att främja en helt fossilfri verksamhet. Vi ser positivt på aktiviteterna och bedömer dessa vara i linje med målet. Vi har noterat att det inte fastställs konkreta åtgärder som ska genomföras inom kommunens verksamheter i Miljöprogrammet. Det är därav viktigt att samtliga verksamheter känner ett genomförandansvar för målen och uppdragen i programmet.

Samtliga kommuner som arbetar med miljöfrågor kommer efter ett tag inse att de "enkla" lösningarna för att främja miljön är genomförda och att det framgent krävs större och mer systematiska ändringar. Att implementera dessa ändringar kommer vara kostsamt och kräva investeringar för kommunen. Vår bedömning är att Nacka kommun befinner sig vid det stadiet och måste omhänderta denna utmaning. Koldioxidbudgeten tydliggör även detta och vi anser att budgeten bör föranleda en handlingsplan eller annan åtgärd för att säkra att Nacka kommun minskar sina utsläpp med 16 procent årligen. Vi ser dock att inte ens en sådan årlig minskning kommer att leda till ett helt fossilfritt samhälle, enbart ett närmande till nollpunkten, vilket framgår av illustrationen på sidan 13.

Nacka kommun använder sig till stor del av externa entreprenörer inom bland annat stadsbyggnad. Det ställer stora krav på upphandling, avtalsutformning och uppföljning. Nacka kommun arbetar med miljökrav vid upphandling men vår uppfattning är att uppföljningen av externa parter efterlevnad av miljökraven behöver bli mer omfattande. Vi ser en risk med att uppföljningen av ställda krav inte genomförs systematiskt i alla upphandlingar vilket är en förutsättning för att säkra implementering. Det är väsentligt att det finns tillräckligt med resurser och kompetens för att regelbundet följa upp miljökrav i upphandlingar och vidta åtgärder utifrån resultatet.

5. Kontroll, uppföljning och åtgärder

I *Årsredovisningen 2021* redovisas utfallet på samtliga resultatindikatorer som fastställs i mål och budget. I *Mål och budget för 2020 och 2022* fastställs samma resultatindikatorer för klimatpåverkan, *Utsläpp av växthusgaser* samt *Minskad klimatpåverkan i välfärdsfastigheter*. Dock redovisas inget utfall under 2020 för just dessa indikatorer.

Miljöprogrammet ska följas upp årligen av kommunstyrelsen i samband med årsredovisningen, i årsredovisningen för 2021 redovisas utfallen för fastställda indikatorer i miljöprogrammet. Bilden nedan redovisar utfallen under målområdet "Begränsad klimatpåverkan"

Uppföljning miljömålen	Utfall	Uppsatt mål
Begränsad klimatpåverkan		
I.1 Utsläpp av växthusgaser per person (ton/person). ⁴	1,97 (2019)	1,5 (2030)
I.2 Utsläpp av växthusgaser per person från vägtrafik (ton/person).	0,73 (2019)	0,21 (2030)
I.3 Utsläpp av växthusgaser per person från energianvändning i bebyggelse (ton/person)	0,83 (2019)	0,7 (2030)
I.4 Klimatpåverkan från konsumtion (mäts som trend).	Vaneundersökning genomförd (2021)	Ska minska
I.5 Andel uppkommet matavfall som skickats till biologisk behandling (%)	31 % (2021)	50 % (2026)
I.6a) Energianvändning i kommunens egna byggnader (kWh/m ²)	119 kWh/m ² (2021) ⁵	Minskning med minst 3 % minskning per år till 2025 (ca 100 kWh/kvm/år)
I.6b) Andel armaturer i kommunens gatubelysning som är utbytt till energisnåla alternativ	42% (2020)	47% (2021), 52 % (2022), 57% (2023)
I.7 Klimatpåverkan från kommunens livsmedelsinköp kg Co ₂ -ekvivalenter/kg mat	2 kg (2021)	1,1 (2030)
I.8 Klimatpåverkan från anställdas tjänsteresor med flyg, ton Co ₂	15,8 (2021)	47,87 (2030)
I.9 Andel av kommunens fordon som kan drivas med förnybart bränsle	52,6% (2021)	100% (2025)

Bilden är hämtad från *Årsredovisning 2021*

Tabellen ovan visar att samtliga indikatorer inte följs upp varje år, vissa utfall kvarstår från 2019. "Uppsatt mål" som redovisas i tabellen är den slutliga målnivån för 2030. Det anges delvis bero på att statistiken från RUS - nationella emissionsdatabasen sammanställs med två års fördröjning.

I miljöprogrammet fastställs delmål för vissa indikatorer. Exempelvis framgår i miljöprogrammet att målet för punkt 1.2 gällande utsläpp av växthusgaser från vägtrafik är 0,79 ton/person under 2020, utfallet för 2020 redovisas inte i årsredovisningen 2021 utan endast utfallet för 2019. Vi noterar dock att utfallet för 2019 redan motsvarar målnivån för 2020. I årsredovisningen medföljer ingen analysdel som tydligare redogör för uppföljningen av miljöprogrammet.

Vid intervju framgår att indikatorerna inom miljöprogrammet följs upp centralt och information begärs in från berörda enheter. I vissa fall har ingen förändring skett, exempelvis kan det vara så att medel inte avsatts för att genomföra åtgärder inom en viss indikator. Därav finns det ingen anledning att följa upp den årligen.

Miljöprogrammet följs även upp på kommunens hemsida i form av Miljöbarometern. På hemsidan kan man få ytterligare information kring respektive indikator.

Utfallet för indikatorn "utsläpp av växthusgaser" (punkt 1.1) redovisas i följande tabell.

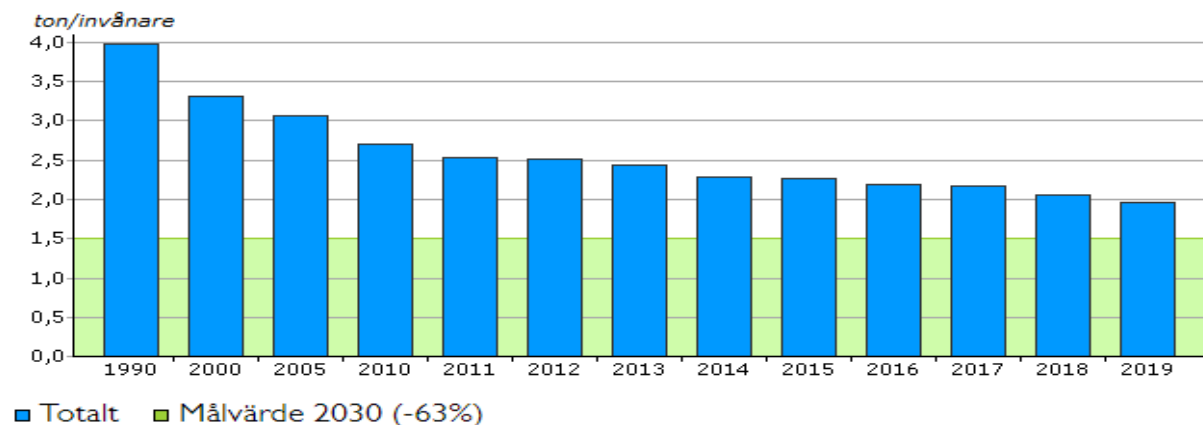

Bild hämtad från kommunens hemsida

Tabellen visar en positiv trend och det senaste värdet som registrerats är från 2019 på 2,0 ton/invånare. Det totala målet för 2030 är 1,5 ton/invånare. Det anges även att den främsta minskningen har skett inom energisektorn och vägtrafiken. Data som används för mätningen inhämtas från nationella emissionsdatabasen. Det anges att statistiken är relativt osäker för enskilda kommuner och bör tolkas med viss försiktighet.

Enligt miljöbarometern är det endast en indikator inom målområdet "begränsad klimatpåverkan" som inte uppvisar en positiv trend, det är indikatorn för *klimatpåverkan från konsumtion* där ingen uppmätt förändring kan identifieras. Indikatorn syftar till att synliggöra klimatpåverkan från konsumtion i Nacka kommun. Underlaget baseras på en enkätundersökning gällande konsumtionsvanor. Den senaste enkätundersökningen genomfördes under våren 2021. Målet för 2030 är att indikatorns utfall ska minska.

I *Mål och Budget 2022 bilaga 7* fastställs att Nacka ska vara topp 10 i *Aktuell hållbarhet kommunranking*. År 2019 låg de på plats 7, men 2020 hade de sjunkit ner till plats 53 och den senaste mätningen 2021 ligger de på plats 61. Vid intervju anges att den försämrade placeringen bland annat förklaras av att Aktuell hållbarhet ändrar sina enkätfrågor från år till år samt att Nacka kommun inte tar fram strategiska program och dokument i den omfattning som Aktuell hållbarhet förväntar sig av kommuner inom hållbarhetsområdet.

Det anges även att Nacka haft en undermålig hemsida där kommunen inte redogör i tillräcklig utsträckning för miljöarbetet.

I Strategi för miljö- och klimatambitioner i stadsutvecklingen i Nacka fastställs att kommunen årligen ska följa upp miljö- och klimatarbetet i stadsutveckling och rapportera till kommunstyrelsen. Det framgår vid intervjuer att det inte genomförts någon uppföljning av strategin men att det pågår en i dagsläget som ska återrapporteras till kommunstyrelsen under våren 2022. Det anges att uppföljningen kommer vara övergripande då de flesta projekt inte kommit så långt inom stadsbyggnadsprocessen, det uppges även vara anledningen till att strategin först följs upp nu då det tidigare inte fanns något resultat att redovisa.

5.1. Iakttagelser vid intervjuer

Kommunen har minskat utsläppen och fyra av sex miljömål är gröna enligt intervjuer samt miljöbarometern. Arbetet som gjorts har alltså gett effekt och främjat arbetet om fossilfri kommunal verksamhet. Man betonar att det finns många utmaningar kvar.

Vid intervjuer anges att uppföljningen av miljöarbetet försvåras då det inte finns etablerade verktyg för mätning. Vissa indikatorer träffar inte helt rätt utan används främst för att ge en indikation om nuläget. Det anges även vara bättre med indikatorer som träffar lite fel än att inte mäta eller följa upp arbetet alls. Intervjupersoner menar att uppföljningen är ett förbättringsområde och att ju högre krav kommunen ställer desto mer uppföljning krävs. Det saknas systematisk uppföljning för vilka effekter miljöarbetet i kommunen medför.

5.2. Bedömning

För att säkra måluppfyllelse krävs en omfattande uppföljning och hantering av avvikelser. Vi ser positivt på att miljöprogrammet följs upp årligen. Vi noterar att miljöprogrammets indikatorer redovisas utan någon analys kopplat till utfallet. Det är svårt för beslutsfattare inom kommunen att utifrån utfallet av indikatorerna avgöra hur väl kommunen presterar i förhållande till sina målnivåer samt om åtgärder behöver vidtas. Vi ser inga spår av att den diskussionen lyfts till beslutsfattare.

Att kommunen använder sig av Miljöbarometern för att redogöra för och följa upp indikatorerna i miljöprogrammet ser vi som positivt då detta ökar insynen för medborgare och andra intressenter.

Vi ser negativt på att utfallet för kommunens resultatindikatorer för klimatpåverkan, *Utsläpp av växthusgaser* inte redovisas i årsredovisningen för 2021.

Vi ställer oss frågande till att kommunen inte genomfört någon uppföljning av Strategi för miljö- och klimatambitioner i stadsutvecklingen i Nacka trots att det står i strategin att uppföljning ska ske årligen.

6. Svar på revisionsfrågor

Vår sammanfattande bedömning är att kommunstyrelsen, dess miljöutskott, stadsutvecklingsutskott samt miljö- och stadsbyggnadsnämnden delvis säkerställt en ändamålsenlig process för att helt fasa ut fossilenergi från kommunens egen verksamhet.

Arbetet har kommit en bit på väg men en helt fossilfri kommunal verksamhet 2022 kommer inte att uppnås. De ytterligare åtgärder som erfordras för att klara målet är inte definierade.

Kommunstyrelsen utövar mer uppsikt över miljöarbetet än aktiv styrning via beslut. Kommunstyrelsen får kontinuerligt ta del av information rörande miljöarbetet även om informationen och analys av effekterna av arbetet är otillräckliga, i synnerhet denna del erfordrar mer aktiv uppföljning och styrning.

Miljöarbetet utgår från Miljöprogrammet som är välkänt inom kommunen och ett levande dokument. Framgent kommer dock miljöutmaningarna inom kommunen att kräva ökad uppmärksamhet och fler åtgärder. För att uppnå en helt fossilfri kommunal verksamhet krävs därför fortsatt arbete och troligen riktade resurser.

Svar på revisionsfrågorna

Fråga	Svar
Hur bedriver kommunstyrelsen styrning av utvecklingen för att stoppa stigande medeltemperaturer och minska belastningen på miljön?	Kommunstyrelsen styr miljöarbetet genom framtagandet av styrdokument. Vid protokollgranskning framgår även att kommunstyrelsen beslutat om delaktighet i flera regionala samt nationella nätverk med fokus på hållbarhet. Utifrån protokollgranskningen bedömer emellertid att kommunstyrelsen har mer uppsikt över verksamheten än aktiv styrning.
Har kommunstyrelsen, dess miljöutskott, stadsutvecklingsutskott samt miljö- och stadsbyggnadsnämnden en arbetsmetodik som bedöms resultera i att fullmäktiges mål uppnås under mandatperioden, alternativt senare? Om bedömningen är att målet inte uppnås, vilka faktorer är hindrande och vilka åtgärder planeras för att nå målet?	Delvis. Bedömningen är att en helt fossilfri verksamhet inte uppnås under mandatperioden 2019–2022. Ett aktivt miljöarbete bedrivs men nämnderna bör se över insatser för att säkra måluppfyllelsen av en fossilfri verksamhet. Det fastställs inte konkreta åtgärder som ska genomföras inom kommunens verksamheter i Miljöprogrammet. De ”enkla” lösningarna för att främja miljön är genomförda och framgent krävs större och mer systematiska förändringar.
Har genomförda aktiviteter och hittills uppnådda effekter främjat målet om fossilfri kommunal verksamhet?	Delvis. Vi bedömer att pågående aktiviteter är i linje med målet. Dock kommer miljöarbetet behöva utvecklas och öka i omfattning då utmaningarna framgent är större än vad som motsvarar hittills vidtagna åtgärder.
Har Agenda 2030 beaktats i kommunens planeringsprocesser?	Delvis. Agenda 2030 inte är fullt ut implementerat i kommunens styrkedja och planeringsprocesser. Vi ser tydlig koppling till Agenda 2030 i miljöprogrammet men efterlyser ökad synlighet i Må och budget samt att nämnderna visar vilka mål de prioriterar och hur de följer upp dem.

	I Årsredovisning 2020 följs indikatorer för Agenda 2030 upp men det saknas analys av utfallet och i Årsredovisning 2021 förekommer viss analys. En mer fördjupad analys kring utfallet skulle däremot behövas för att förtroendevalda ska få tillräcklig information om effekterna av åtgärder.
Är kommunens miljöprogram känt och tillämpat?	Ja. Miljöprogrammet är känt inom kommunen och miljöarbetet i kommunen utgår från programmet. Det är ett levande dokument som revideras och följs upp årligen.
Har kommunstyrelsen i sin samordnande roll en tillräcklig god intern kontroll samt uppsikt över klimat- och miljöarbetets aktiviteter och effekter?	Delvis. Kommunstyrelsen har uppsikt över verksamheten och får kontinuerligt ta del av information rörande miljöarbetet. Vi uppfattar emellertid en avsaknad av mer aktiv styrning av miljöfrågorna och saknar uppföljning med resultat- och effektanalys av utfört arbete. Vi bedömer därför att förutsättningarna för de förtroendevalda att avgöra hur väl kommunen presterar i förhållande till målnivåer samt om åtgärder behöver vidtas är otillräckliga. I den mån diskussioner förekommer saknas spårbarhet av detta. Kommunstyrelse, miljöutskott, stadsutvecklingsutskott samt miljö- och stadsbyggnadsnämnd bör efterfråga underlag som möjliggör politisk styrning.

Nacka kommun 2022-05-18

Jan Darrell
Certifierad kommunal yrkesrevisor

Sara Jansson
Verksamhetsrevisor

Johanna Rydén
Student,
Mastersprogram i
Nationalekonomi,
Linköpings Universitet.

Källförteckning

Intervjuade funktioner

- ▶ Kommunstyrelsens presidium
- ▶ Stadsutvecklingsutskottets presidium
- ▶ Miljöutskottets presidium
- ▶ Miljö- och stadsbyggnadsnämndens presidium
- ▶ Stadsutvecklingsdirektör
- ▶ Miljö- och bygglovsdirektör
- ▶ Enhetschef, Miljöenheten
- ▶ Miljösamordnare, Miljöenheten
- ▶ Miljöplanerare, Miljöenheten
- ▶ Enhetschef, Enheten för offentlig utemiljö
- ▶ Enhetschef, Enheten för bygg och anläggning

Granskad dokumentation, styrande dokument

- ▶ Mål och budget 2022–2024, antogs 15 november 2021
- ▶ Nackas miljöprogram 2016–2030, antogs av kommunfullmäktige 14 mars 2016, uppdaterades och antogs januari 2021.
- ▶ Hållbar framtid i Nacka - Översiktsplan för Nacka kommun, antogs 11 juni 2012, uppdaterades och antogs 21 maj 2018.
- ▶ Strategi för miljö- och klimatambitioner i stadsutvecklingen i Nacka, antogs 17 juni 2019
- ▶ Kommunstyrelsens internbudget 2022, antogs 20 december 2021
- ▶ Miljö- och stadsbyggnadsnämndens internbudget 2022, antogs 8 december 2021
- ▶ Reglemente för kommunstyrelsen, senast uppdaterad 31 januari 2022
- ▶ Redovisning av kommunstyrelsens särskilda uppdrag om hur Agenda 2030 kan implementeras i Nacka, antagen 15 juni 2020
- ▶ Åtgärdsplan för fossilfria transporter i Nacka inom projektet Fossilfritt 2030, redovisad 7 februari 2022
- ▶ Årsbokslut 2021 Kommunstyrelsen, antogs 7 mars 2022
- ▶ Nacka kommuns årsredovisning 2020, antogs av kommunfullmäktige 12 april 2021
- ▶ Nacka kommuns årsredovisning 2021, antogs av kommunstyrelsen 4 april 2022
- ▶ Nacka kommun kartlägger utsläpp och upprättar koldioxidbudget - Nacka kommun (cision.com)
- ▶ Rapport Koldioxidbudget 2020–2040 Nacka kommun, behandlad av kommunstyrelsen 7 februari 2022
- ▶ Nacka avtalar om att öka takten i klimatomställningen - Nacka kommun (cision.com)